

ЗАМАН

КЪАБАРТЫ-МАЛКАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ **ВРЕМЯ** ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КЪАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Пресс-конференция

Владимир ПУТИН:

Къырал борчубуз гитчеледен бириги, инфляция азды, аны бла бирге ца Сауутланган кючле бек айныпдыла

Жылы ахырында РФ-ни Президенти Владимир Путин журналистле бла тубешип, алыны сорууларына жууапла бергени тереге айланганды. Быйыл а къыралны башчысы уллу пресс-конференцияны 15-чи кере бардырканды.

Тарихле

Тубешиге BBC News, Der Spiegel, RT дегенча битеу дуняда да белгили асламлы информация органы келечилери бла бирге Россияни суверенитетини мухаммидипал кюралылууда чыгарыпган «Наш Филиппок», «Честное пенсионерское», «Кольма-Плюс», «33 страуса», «Женское сообщество», «Неизвестная Сибирь» дегенча газетлени журналистлери да келгендиле. Быйыл а аккредитация 1995 адамга берилгенди, сазге, бытыр – 1700 ге. Биз къыралны башчыны пресс-конференциясы 2001 жылдан бир бардырканын эсерттиге сюебиз. Тубешиге кыралды бирге созулугу алгандан белгилемейди, сёз ючюн, 2008 жылда ол 4 сагат бла 40 минут барганды. Ол кезиде къыралны оңочуусу 100 соругуа жууап бергенди.

Торло-торло реформала

Алай бла биринчи соруну «Маяк» радио бергенди. Ол хауаны кирлендириуню тохтату эмда хауа жылынп барганы бла байламлы эди. Камчаткадан журналисти соруну да кеплени эсинде къалган болур. Ол самолётлагъа билетле асыр да барганды, регионда жашаганыла тышнан чыгылмай, жарым айрыкмада жабылп къалганын аны юсюнден айтханды. Дагында: «Камчаткага келмегенгиз да билетлени багъасы бламы байламлыдыз?» деп къошханды.

Анга жууаплай, Владимир Владимирович манга билетле логоталы багъа бла жетедила, деп лакъырда этгенди. Ол «Аэрофлот» тарифлерин кыруу жаны бла программа кенгиртетилген да белгилегенди.

Кырада кир-кипчики ташуу, жарашдырау бла байламлы реформа кеп соруну, даулаша туудурды. Путин белгиле этген шаргалага кире, Россияде бир жылгъа 70 миллион тонна кир-кипчики жыйылады. Аны жарашдыруу жаны бла мадарла этилгенди, алай жамауат бла тийишли аңгылауыш толтурулмаганды, деп акъып этеди ол. Россияли спортчуланы халкъла аралы эришүүлеге кытышаргъа эркинликлери сыйырылганы кеплени чамландырганды. «Матч ТВ» каналны ол жаны бла сорунуа жууаплай, къыралны оңочуусу ВАДА чыгарган ону тер болганын, бир кемчиле ючюн Россей экинчи кере жууапла тартылганын айтханды. «Таза, допингни хайырланмаган спортчула башхаланы терсикликери ючюн нек ачырга керекдиле?» дегенди.

Экономика, къолайлыкъ

ТВЛ каналы келечилери озган кезиде къыралды жетишимле болганынын билдире сюйгендиле. Президент властыны сёкнеге къадылып ишереге келгендерини белгилегенди. «Биз ата-бабаларыбыз былай демилгиле къырал кыраганынны бла этемленирге эркинбиз», дегенди ол.

Болсада жарашдыруучу промышленностуну 75 процентни 2000 жылдан сора кыралганды, алада оборудование 12 жылдан эски койгондо. «Юн жаны аэропорт, 12 августожаз ишленгенди, федерал икметлеге келтирген трассада ючю кереге кёбейтилгендиле», деп билдиргенди къыралны башчысы.

Эл миллион юсюнден айтханда, экспорт сауалада 24 миллиард долларга өсгенди. «Биз кесибиз жукъ да этмей, совет кыралдан къалган биз хайырланбас дегенле жангылытын эдиле», деп къошханды ол.

Рен-ТВ каналы журналисти ала жамауат кюралыгы жашууну эртдене сакълаганын, алай анга жетишпалмаганын айтханды. Президент биогенлюкде адамланы файддалары керти да тошгенлерин, аны тохтаты ючюн а къыралны кесимде чыгарылган продукцияны өткеним ёсдорюрге, башка мадарла толтурурга кереклимин белгилегенди.

Кавказ бла байламлы сорунла

Алгаракъада белгиле режимсёр Александр Суковро Чечени башчылары Ахмад Кадырова эм аны жашы Рамзанга Россияни Жигити деген бийик къырал ат терс берилгенини, алыны сыйырырга кереклисини юсюнден айтып, кеп торло оюмла туудурганды. Журналистле бу соруну да белгиледиле.

Владимир Путин Ахмад Кадыров бла кырал танышканын эсгергенди. Ол кеси келге, чеченилеге арал къыралла бла бириктириге керешинде улуу жангылын эттени, Россей бла байламлыкъны кочереге сюйгенин айтханды. Чечени оңочуусу бу ниетлери ючюн ёл-тюрюклетини, деп къошханды.

Рамзан Кадыров а болгон да кеси бандитлеге кезебиз турды, энчи операцияла кытышты. «Мен Россияни Жигити деген сыйлы аты берюню юсюнден Узакълага кеп сазгъаш этиме, тинтмей салмаймы», дегенди эмда Рамзан Ахмадовичге Социалет Урунуну Жигити деген аты атаргъа болгуну да айроча «Алай алыкъа жашды, артаракъ», деп къошханды. Чеченден журналист республикадан Горжюке жол ачынуу фойдалалыгыны эмда Краснодардан Чечениге жол кырууну, аны «Москва-Адыл» темир жол магистраль бла байлануу юслеринден билдире сюйгенди. Россияни Юг жанында бир неча улуу инфраструктура проект барды, деп чертенди Президент. Алай ала амал болганыла тамамланарыкъдыла, биогенлюкде Транспорт жаны бла федерал министрствонун планында бу жумушла жокъдыла.

Ахыры 2-чи бетдеди.

САУГЪАЛАУ

«Хорламы аскерчилерини батырлыклары, аланы Ата журтубузгъа сюймекликлери бла къачан да ёхтемленип турлукъбуз»

Тюнеме Правительствону ююкюнде КъМР-ни Башчысы Казбек Кокков Уллу Ата журт урушун кезуинде къырал саугъалагъа тийишли кёролоп, алай торло-торло сылтаула бла аланы алмай къалганын аскерчилени жуукъларына орденлерини бла майдаларыны удустворенилдерин бергенди.

Жыйылганын алгъышлай, ол хорламын аскерчилерини батырлыклары, аланы Ата журтубузгъа сюймекликлери бла ёхтемленирге эркин болганыны чертенди. «Болгон биз къыралыбызны жаынчакъ сызылгы ючюн кеслерин амаганы атларыбызгъа, алапарлыбызгъа хурмет этебиз», дегенди.

Казбек Валерьевич Уллу Хорламын 75-жылгыты жуукъларына аны, келир жыл Россейде Эсде тутунуу бла бишуну жылда белгиленирини, Хорламын кино – халкъыбыз ючюн ёхтемликни белгиси болганын да чертенди.

Россейни Президенти Владимир Путин, Нальчикде Миллетле аралы халла жаны бла советни жыйыллуун бардыра, ол урушда гиттерчилени уатуыгъа Россейни битеу миллетлери да улуу къошумчулыкъ этгенлерин белгилегенди. Анга шагъатла уа кёпюле.

кёролоп, алай аланы алмай къалган 52 аскерини жуукълары чыгарылганын эдиле. Сёз ючюн, аскерчи Мусса Бижев къазуатны кезуинде этген жигитлиги ючюн Кызыл Жулдузуну орденине тийишли кёрюлгенди. Алай аны биогенлюкде тутуугу Галимат Нахушев алапганды.

Гвардиялы капитан Мухажир Куловну жуукъларына уа бирден юч саугъаны документлери берилгендиле: Ата журт урушун орденини 2-чи даражасыны, Кызыл Жулдузуну орденини эмда «Сталинградны кыруулаганы ючюн» майдалы.

Халид Керефов тийишли кёролген Кызыл Жулдузуну орденини эм «Сталинградны кыруулаганы ючюн» майдалы документлери да тутуугу алганды. «Ленинградны кыруулаганы ючюн», «Уллу Ата журт урушда Германияны хорлаганы ючюн» май-

далланы документлери да берилгендиле.

Батыр аскерчилени жуукълары республиканы Башчысына, излеу иш бла кюрешен Ахмад Нахушевге былай улуу жууш толтурганы ючюн ыразылыкъларын айтхандыла эмда жаш тёл бир заманда да урушун аңгылганы сынамазларын тежендиле.

Ахырында Казбек Кокков биогенлюк тёлю ата-бабаларыбызны батырлыкларына баш урганын энгита бир кере чертенди. Ол Ахмад Нахушевге жигитлени атларын тохтатдыруу жаны бла магъаналы ишни толтурганы ючюн ыразылгыны да айтханды. «Шендогу мамыр жашууну сакълаганын атларын ёмюрюк этюуде ол артыкъда улуу жумушду», дегенди эмда Уллу Хорламын 75-жылгыты жуукъларына келгенин белгиле, жыйылганыны аны бла алгъышлаганды.

ТИКАЛАНЫ ФАТИМА.

Алгъышпау

Буюрулган ишлерин тийишли тындыргъанлары ючюн – махтауу бла энчи белгиле

Нальчикде Россей Федерацияны Курорт кыоркууусулукъу органдарында кыулукъ

этенлени кюнونه аталгъан къуауучлы жыйылуу болганды. Россейни ФСБ-сыны КъМР-де Управлениасын таматаралары, ветеранларын, ведомствода кыулукъ этгенлени профессионал байрамлары эмда келе турганы жангы жыл бла Къабарты-Малкъарны Башчысы Казбек Кокков алгъышлаганды.

«Кырал кюркууусулукъу органдары къыралны сейрлерини кыруулаган баш бёлум болгандыла, болганыла да къаладыла. Ала тыш эмда иш кюркуууладан, Россей Федерацияны миллет сейрлерини, аны жалынчакъсызлыгын эмда бирлигин сакълауу

борчун бет жарыкълы толтурулды.

ФСБ-ни КъМР-де Управлениасында кыулукъ этгенге да республикада ырахатлыкъ болур ючюн кыоркуууладан келгенин амайдыла, бизни адамларыбызны жашууларын, эркинликлерин, праваларын ышангылы кыруулайдыла, Къабарты-Малкъарны халкъсы мамырлыкъда жашарча эмда ишлерча этиуде бек улуу кыйын саладыла, усталыкъны, батырлыкъны, таукелликди, Ата журтка керти кыулукъ этюню олгосюн кёргозтедила, дегенди Казбек Кокков.

Региону оңочуусу КъМР-де УФСБ-ни энчи къауумна бла ветеранларына кыулукъ борчларын бет жарыкълы толтурганын, бийик усталыкълары, сайлагъаны ишлерине кертиликлери ючюн жерге ыразылгынын билдиргенди, жангы жетишимле, кийик сазулыкъ, монгулкъ да теженди.

Юлполю кыулукъ этгенлери ючюн республиканы Башчысыны Указы бла Управлениада ишленгени бир къауумна кырал саугъала эмда сыйлы атла берилгендиле.

КЕНГЕШЛЕ

Ал жанында – сюдно оңуларын толтуруу, законсуз миграцияны тохтатуу

Правительствону ююкюнде КъМР-ни Башчысы Казбек Кокков Право нызамны жалчытуу жаны бла дайымы ишлене координация кенгешчи эмда Къабарты-Малкъар Республиканы Экономика эм жамауат кюркууусулукъу советини бириккен жыйылганын бардырганды. Аны ишлени КъМР-ни Парламентини Председатели Татьяна Егорова, республиканы

премьер-министри Мусу-кланы Алий, КъМР-де баш федерал инспектор Тимур Маков, регионну толтуруу власть органдарыны, коч стуктураланы келечилери, район администрациялары таматарлары да кытышхандыла.

Кенгешде сюдно оңуларын толтурууну, законсуз миграцияга, тыш кыралнылы бла граждандарлары болмаганы адамла-

ны жашырын ишлеулерин, череклени, келени байлыкъларын эркинликсиз хайырланууну тохтатууну мадарлары кёзюлгендиле. КъМР-ни кырал властыны, жер-жерли самоуправленианы эмда право нызамны сакълауу органдарыны ишлерин бирге тийишдириуню бютон къыйматлы амалларын табыуга эмда хайырланууга кереклимин чертилгенди.

Нальчикни курорт тийрелерини тизгини, тазалыгын не халда болганына кырагандыла

Къабарты-Малкъарны Башчысы Казбек Кокков Правительствону ююкюнде бардырган кезулю жыйылуда «Нальчик» курортну жайытууну оңлары созюлгендиле. Кенгешде ара шархарыбызны солгу тийрелерин тап халга келтириуню,

санаторилеге, курорт ишле бла кюрешен предпритиялагъа ахча бла себеллик этюню, алада инфраструктураны жангыртууну юсюнден сёвленингенди.

Ушакъны кезулюнде Нальчикни курорт тийрелерини тизгини, тазалыгын не хал-

да болганына артыкъда улуу эс бурулганды. Кенгеш КъМР-ни Правительствону, тийишли министрстволары бла ведомстволары, Нальчик шахары жер-жерли администрациясыны башчылары да кытышхандыла.

КъМР-ни Башчысына бла Правительствону пресс-службасы.

Байрам

Программа байды, сейрди

Жаны 2020 жылга республиканы жамауаты къуачыны тобер ючюн кеп торло ишле бардыргыла белгиледи. Нальчик шахары майданарында болукъ байрамланы программасы да жарашдырганды. Ол байды эм сейрди. Алайды да:

21 декабрде 14.00 сагатда Келишүүлукюно майданарыда жасалган назы терекни къытында улуу байрам болуукъды.

21-22 декабрде – Къабарты ораны адамла жезуу жюрюкени кесегинде Жаны жылга атылп арт-базар ачылыкъды.

23, 24, 25 декабрде – Төпеусу жолда 10.00, 12.00, 14.00 сагатда улуу эл къолойыза ююкюледен балачакълагъа «Сая кел, Жаны жыл!» деген байрам кыруулыкъды.

25 декабрде – Сокууларыны библиотекасында 13.00 сагатда кёзлери иш кермеге собилеге «Къабарты-Малкъарны халкларыны жомаклары» деген сё-

лешууку китапаны презентациясы эм аланы саулапа берюу ётеризди. Бу иш «Халк маданияты ётерери барнакъ майырада» деген муниципал программаны кечеринде кыруулыкъды.

26 декабрде – «Ветеран» клубла ветеранлагла бла тында урунналгъа байрам концерт кёрюлтюлюкю. Ол 15.00 сагатда башланарыкъды.

30 декабрде – «Тышына чыкъ» деген къуачыны ишле бардырылыкъдыла: «Стрелка» микрорайону Търнауусызак оранында, 8-чи, 10-чу, 12-чи койдеди 11.00 сагатда.

«Исох» микрорайонда, Кодыров аты скверде, 12.30 сагатда.

«Александровка» микрорайонда, Надерча эмда Меликъац оти ораны бирге тобеген жердеги жангы скверде, 14.00 сагатда.

31 декабрде – Абхазия майданда 18.00 сагатда «Жаны жыл бла, нальчикчиле!» деген ат бла улуу

концерт башланарыкъды. 21.00 сагатда уа атракционаны шахар паркында сабийлеге Жаны жыл байрам кыруулыкъды.

2020 жылны 1 январьнде – Абхазия майданда 00.00 сагатда байрам салт болуукъды. 00.30 сагатда уа атракционаны шахар паркында Жаны жылга аталгъан дискотека ачылыкъды.

Жазылыу – 2020

«Заман» - сизни газетигизди

СЫЙЛЫ ЖАМАУАТ!
«Заман» - миллетибизни жангы газетиди. Аны бетлеринде малкъар халкыны культуурасыны, тарыхыны, биогенлюк жашууну, айтхылыкъ адамларыны, жетишимлерини эмда жарсыуларыны юсюнден басмаланган материаларны сиз бир бахча изданыада табалыкъ толюслюз.

Алайды да, жазылыгъыз, билеклик этмизгиз кесигизни газетигизге! Мындан ары да ол сизни керти шүхёуегуз, огуурту сёз негери-гиз болур деп ышанабыз.

Сизни индексиз – 51532

Владимир ПУТИН:

Кырал борчубуз гитчеледен бириди, инфляция азды, аны бла бирге уа сауутланган кючле бек айныпдыла

Акыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Der Spiegel немисли журналы келечилери Берлинде Горжюно инсаны Зелихан Хангошвили өлкөрөлгенини, бу аманлыкка Россияни келечилери кытышханлары ошондон айтындыла. Владимир Путин ол адам Кавказда терактала, Москвада метроно чачдырыуга кытышханы эсертгенди. Алай коллары кыянга жагылганларына да кырамай, ол Берлинди орамларында эркин айланганы терге санаганда эмда кыралланы халкыла аралы терроризмге кыжау ишде биригирге чакырганьды.

Ветеранлагга - хурмет бла кыайгырыу

Келир жыл Россияде Эзде тутууну эм буушун жылыча белгиленди. Ол а Улуу Хорламы 75-жылгыны чеклинде бардыралды. Владимир Путин байрамлауга Украинаны бла Горжюно келечилери кытышмаганыларга келюне тигенини бла кыайгыны юсюнден соругуа жууаплай, кыралланы кыуанчылга кытышырга сыймеленири анылагыларын, алай тарыхны алланда ала терге болганларын чертгенди.

Европарламент фашизми бла коммунизми тоталитар низамга теңг этюно юсюнден эсгертино чыгарьанды. Владимир Путин анги эмда 9 майда тоталитар низамгы уа юрешгенлени кюнчюк белгиленю ошондон башламчылыкка кез кырамын билгире да суйюгенди. Ол акым этгенича, Сталинни ишлеринде көп терсикле бер эдиле, алай Совет Союзу бла фашист Германияны теңг этюу ахырда ушайгыш ишди.

Краснодар крайы ветеранланы жашау болумларын юсюнден соругуа болганьды. Улуу Хорламы 60-жылгына крайда аскерчилеге эки кой ишленген эди. Алай бюгонлюкде властын келечилери, улутха алып, фатарланы кимге болса да берил бардыла. Аны бла бирге уа Социде көп кытай мехамланы кеттердиле, аланы иелери ветеранлагга фатарла бериле хазы болганларына да кырамай. Бу терс ишлеринде уа ала Путинни оюнула ба башларын жуладыла, дегенди журналист.

Кыралны башчысы кыуулукларын кеслерине талпыктыга хайырланганында тохтатырга кереклисин айтканды эмда бу соруланы крайны губернатору бла сизерге сөз бергенди.

Миллет проекте, медицина, пенсия реформа

Миллет проекте тийишли даражада болдырылмаганыларын айтып, аланы толтурмагын субъектлени башчыларын жууапха тартырга да чакыргандыла. Владимир Путин субъектлеле оюнуучу аныча да жууаплы болганын билдиргенди. Ол проекте кылай тамамланганына кыайгырманын айтканды, болсада бюгонлюкде 38 борчанд 26-сы толтурганьды, ол санда адамланы оюлу тургын койлден көнюрюу жаны бла жумушха бийик кой керге аслам тамамлангандыла.

Пенсия реформа терк-терк нек бардырылганын юсюнден соругуа жууаплай, Путин жуукь кезиуде анги

торлениуле хазырланмаганыларын шарайтканды. Улуу агентство врачланы хаклары аз болганын эмда медицина учреждениладда очерделени проблемасын кетюргенди. Владимир Владимирович саулык сааклау система алыкка айнууну жолунда болганын, аны шендио торлендирге жарамганын айтканды. Ол хакны көбейтино амаллары арасинда да бу арада бек медицина алган айлыкты өлчөмине баалакчы кетирге, окладны көбейтирге, көлдендируу төлөвуну берл низамга келтирге кереклисин белгилегенди.

RT телеканалы журналисти саулык сааклау учреждениладда арт кезиуде Россияде чыгарьылган дарманланы берирге коршогенлигин, алай ала тыш кыралгыларга хайырлы болмаганына на эс бурганьды. Президент ата журтлу фармацевтиканы айнтырга кереклисин чертгенди. Алгын жылда Восток Европаны кыралларындын дарманла көп санда келтирилген эселе, бюгонлюкде уа Россия дарманланы 90 кыралда сатады. «Ол а аланы кастевоосу халкыла аралы излемлеге келингенине себеплик этеди», дегенди кыралны башчысы.

Политика жашауда эм маганалы кезиуде

Президентни политика жашауунда эм маганалы эм буушулу кезилерин эсге тюршорюрге да тилегенди. Владимир Путин Бесланада теракт аны эм уллу жетишимде битеу болганын чертгенди. Жетишимлени арасинда уа кырал 2000 жылдан бери ахырда танымазна тюрлөнгөн, ол санда экономика айныганын, кюркүүсуулук жалчатылынганын белгилегенди. «Бюгонлюкде кырал борчубуз гитчеледен бириди, инфляция азды, аны бла бирге уа сауутланган кючле бек айныпдыла», дегенди эмда бу жетишимде битеу жолсны кыыйны улуу болганын чертгенди.

Россияге башчылыкны тишируу эталпыкты деген соругуа жууаплай, Путин, тишируу болган жерде даулашса, кыжаулукулга аз болганларын белгилеп, кыралны таматасына тышыруу сайланса, кыжау болмаганын айтканды.

Владимир Путин Адамны эркинликтери жаны бла советте Ленин тарыхы мүнөмөрлени теренинден куралып келген кыралны чачканды дегенин эсгертип, совет кыралны бачамасын Мавзолейден кетиргеме керекди, деп да соргандыла. Советде Ленин кырал политикада кемчилликкени, ол санда регионлагга миллетлеге көре куралырга наг берилип, алай аланы этносно жашаганын жери бла байланы болмаганын юсперинден айтканын белгилегенди. Ол а бюгонлюкде көп даулашша туудурды. Болсада, Путин акыл этенича, аны өлюгөне тирге жарамды.

Алай бла пресс-конференция 12 сагатта башланып, 16 сагатта 20 минутта бошоганды. Экспертле санаганыларча, 15 жыл ичинде былай нобешуилени кезиуде РФ-ни Президентине 900 сорудан аслам берилгенди, ала баргын сазталаны бирге кыошанг а, эки кюнне жетеди.

ТИКАЛАНЫ ФАТИМА хазырлаганды.

ЭСЭПЛЕ

Республиканы власть органларыны келечилери бла юч жюзден артык инсан тюрбешгенди

КыМР-ни Башчысы Казбек Ковок республиканы Правительствоосу эмда муниципалитетленин таматалары бла ишчи кенгеш бардырганды. Анда Кыбаргы-Малкьарда Инсанланы приёмга алынуу билтурсей кюно кылай этгенин эсептери чыгарьылгандыла. 2019 жылда 12 декабрде республиканы власть органларына 300 адам келгенди. Аладан 77-си КыМР-ни Башчысыны бла Правительствоосу приёмнелирин жоклагандыла. Аланы тарыгынуларын бла тилеклери асламысы жашау журтла, коммунал жумушла, социал бөлүм, көп сабилли койорголе бла кыуулукта болушук этю, саулык сааклауны ишче байламлы болгандыла. Бирлерин терк окуна тамамлар кыюлдан келгенди.

Бирлерин терк окуна тамамлар кыюлдан келгенди. КыМР-ни жаматуна кыайгырыу министрстволаны, ведомстволаны бла муниципалитетлени баш борчларын-дан бири болганын эсертгенди, адамларыбыз жашау журтла бла байланы жаруслары азыайры мадарла эзерге кереклисин чертип айтканды. Республиканы оюнуучу жамуат бла тюрбешуле тийишли даражада бардырырга, алада законланы, тамамланылык жумушланы амалларын анылагыларга бериле, деп кыошканды. Аны ючюн а ведомстволаны тарыгыла эмда тилекле бла байламлы ишчи бардырганын ишчилерин койретирге, усталыкларын эсдюрюрге тийишлиди дегенди.

Кенгешде дагыда миллет проекте кылай толтурулганыларна да кыралганды. 19 декабрде «Гитче эмда орталык предпринимательство эмда энци предпринимательство башламчылыкка себеплик этю», «Халкыла аралы кооперация бла экспорт», «Жашау журтла эмда шахар болум», «Маданият», «Кюркүүсуу эмда тынгылы автомобиль жолла» деген миллет проектлени регион кескерлени бөлүнгөн ахта толусунай хайырланганды. «Демография», «Бийим берю», «Экология» эмда «Саулык сааклау» миллет проектлеге көре белгиленген ишле да бошла турардыла.

ЖЫЙЫЛУ

Тарыхны терсине бурургъа кишини да кыолунган келлик тюрюлюдо

Нальчикде Кырал концерт залда, совет аскерчилени Афганистанга уруш этерге йтгенли 40 жыл толганына атапы жыйылыу этгенди. Аны ол кызауатны Ветеранларыны ара комитети бла Кыбаргы-Малкьарны аскер комиссариаты кыуаргандыла.

Анга республиканы аскер комиссары Дмитрий Пахомов, аны орунбасары подполковник Антон Будаков, МБД-ны генерал-лейтенанты Хачим Шогенов, Урушуну, урунуну, Сауутланган кючлени эмда право низамны сааклауу органын ветеранларын

кыуарайдыла, терслерге кюрешедиле. Алай ала берген атларына кертичилей кыайгыландыла, өтгюрлюк этгенди. Бусага эмда биз Афганистанда уруш кылай заран салганын кылай бир уланыбызны анда жашау юзюлгенин унутмазга керекбиз», дегенди ол.

Дмитрий Пахомов а, Афганистанда урушун кой-сюзюлюкю, ветеранла кытышкандыла. Афганистанны ветеранларынны ара комитетини башчысы Резуан Цици

пазда полковник ветеран Евгений Смирнов, полковник Эфендиялы Феликс, Афганистанда өлген аскерчилени жуукь-ахуларга, ветеранла кытышкандыла. Афганистанны ветеранларынны ара комитетини башчысы Резуан Цици

Нальчик шахар советини башчысы полковник Абдулаланы Мустафа, регионда ДОСААФ-ны таматасы полковник Мухажид Закуев, ДОСААФ-ны ветеранын жамуат организаторларынын башчысы полковник Хусен Мацухов, Афганистанда урушун саакталарын биригиюно башчысы Беслан Белимготов, за

нов билдиргенге кере, урушдан сора жылда ол кыралда кыуулук этгенлени 450-ге жуукь адамы дунияларын алышкандыла. «Ол барыбызга да уллу буушуду. Аскерчилерибиз, борчларын толтура, Афганистанны халкын азалатрга, чеклени саакларга кюрешгенди. Бюгонлюкде ол урушха башха кезден да

генле мурастарына жеталмазлыкларын чертгенди. Анда уруш арт жылдада жайыла барган терроризмин жолун кесер ючюн бардырылганды. Совет аскерчиле, алагъа сазталганын борчун толтура, чынтты кишликни юлгюно көргюзтгенди, деп белгилегенди комиссар. Хачим Шогенов да Афганистанда сермешгенлени терслеу уллу жангылы болганын айтканды. Жашларыбыз анда Орта Азия бла барган чекленирибизни сааклар ючюн, жанларын-каныларын аямагандыла, ала атлары

Терен ырызлык халда

Хурметлеу

Бу кюнлде Нальчикде Ленин атлы орамда КыМР-ни искусстволарынын сыйлы кыуулукчусу Рахайланы Исмайыл жашап турганын оналгыны номерли юйде эсгерте кыанга ачылганды.

Рахайланы Исмайыл Хасанияда тууганды.

Нальчик тиресинде Молаланы хуторда интернет-да, Бештауда рафакда, Москвада Театр искусстволаны Луначарский атлы кырал институтунда (ГИТИС) окуганды. 1940

жылда биринчи малкьар студияны кыурамында кыайтып, профессионал малкьар театрга ишлеп башлаганды. Улуу Ата журт урушун заманында аны кызауатха жибермегенди, ол театрга ишлеп турганды.

Скорюнде Рахайланы Исмайылны юйюро Кыргыстанга тошгенди. 1957 жылда Нальчикке кыайтканай, аны Кыбаргы-Малкьар жыр-тепсеу ансамблини башчысына салгандыла. Бзы бла ала Шогенцов аты театры директоруну кыуулугуна. Солугуа кетгенде уа Исмайыл Ибрагимович Гостеперадиога баш редактор болуп ишлегенди. Ол жылдада элден халкы кырчычланы Нальчикке келтирип, аланы жырларын, миллет театрланы оюнларын да жаздырып, бай фонд кыуарганды.

Аны эсгерюу жаны бла бу огурулу ише аталган митингин КыМР-ни Парламентини башчысыны орунбасары Жанатааланы Салмын ачканды. Жыйылыуда Малкьар халкыны культура хазасын сааклауга, аны андан ары айнытууга көп кыиын салгын белгиле айдынып, актр, режис-

сёр, драматург, КыМР-ни искусстволарынын сыйлы кыуулукчусу Рахайланы Исмайылны ошондон жорекден келген аriu эселерин, эсгерюулерин РФФСР-ни эмда Кыбаргы-Малкьарны сыйлы артисткасы Тауеналаны Галина, Россияни халкь артисткасы, КыМР-ни да сыйлы артисткасы, Искусстволаны Шимал-Кавказ кырал институтуну жыр искусство эм дирижирование кафедрасын таматасы, профессор Наталья Гасташева, КыМР-ни экономика айнууну министри Рахайланы Борис, башха жуукь-ахула, тыншыла да айткандыла.

Исмайылны жашы Анасталия - КыМР-ни, КыЧР-ни, Ингуш Республиканы, Север Осетия-Аланияны да искусстволарын сыйлы кыуулукчусу, искусствоведенини доктору, профессор, Искусстволаны Шимал-Кавказ кырал институтунда КыМР-ни искусстволарын сыйлы кыуулукчусу Рахайланы Исмайыл тууганыны 100 жыл болганына аталган эсгерюу ингир болганды. КЕРТИЛАНЫ САКИНАТ.

Ара газетни биринчи бетинде - таулу кызыкчыла

«Москва вечерняя» газетни башчалардан энчилиги недеди десегиз, аны эрттенликке угай, ингирге чыгарыла башмадан. Бюгонлюкде аны тиражи миллиондан атайды. Асламысында метрда сатылды. Ишден юйлерине атланган шахарчылада сурам уллуду анга.

Газетни орта кюн басмаланын номерини ал бетин а бу жол таулу кызыкчыла Отарланы Камела бла Саида жазгандыла. Аланы уа «Москва вечерняя» газетни редколлегиясы кези излегенди. Аналары Фатима айтканга көре, телефон бла селешелени аны кесин окуна сейиндиргенди. Бу бир аз абызгаргандан этген эди, аны бла бирге уа кыуанганы да. Мярляны изданысын метрону 100-ден артык

Advertisement for 'Moscow Evening' newspaper. It features a photo of a woman and text promoting the newspaper's content, including a contest to win a winter vacation in Orangeville. The text mentions 'Раскрась зиму в оранжевый' and '800 минден атлайды'.

ЮБИЛЕЙ

Дуниягга игилик, ариутукъ къошхан жерлешибиз

Бу кюнде РФ-ни сыйлы художиги, Россияни, Кабарты-Малкылары да халкъ художиги, къыралыбызны художеству академиясы академиги Мухадин Кишев юбилеини белгилейди. Ол 1939 жылда 18 декабрьде Экинчи Чегемде тууганды. Ол кыаганаэк эди, атасы Исмаил Улуу Ата журт уруда Сталинградны къорулагъа жоюлганды. Алай бла аны арасы Маргус ёдюргенди.

Школу бошгандан сора Мухадин Краснодарда художеству училищеге киргенди. Ызы бла билимин, усталыгын да Къошан къарал университетини художеству факультетинде ёдюргенди. Окъуу жамы бла къысда да айырмалы болганды. Студент кезинде аэроклубха жюрюп, анда лётчик курсланы да тауускъанды.

Студент кези
Университетни бошгандан сора, 1965 жылда Кабарты-Малкыларга къайтып, уруну жолун республикалы Художеству фронда башлагъанды. Кеп барлы Суратлау институтуна мектепде энциклопедияны жазганды. Ары аны «Къабарты тепсеу», «Совет власть ючюнд» деген белги суратлары киргендиле.

Бир заманда ол портрет жанрда кеп ишлегенди. Ол жаны бла «Емюрлюк саслау» сурат энциди. Анда ол урушха кеткен жашларны сакълаган ынсан суратлагъанды.

Художникте, хар бир чыгармачылыкъ бла кюрешкен адамгъа, жагън ташыла жерле, сезимле керендиле, ол не заманда да изилени жолундады. Ол себептен, профессионал усталыгын ёдюрде, кеп къыралада болганды: Польшада, Германияда, Италияда, Непалда, Индияда. Анда коллегалары бла тобысла музейлерде бола, дерс ала, дерс бере, кеп затха койренгенди.

Устазлары
Кесини насихатчыларына уа Андрей Таченюков, монументалист Зураб Церетелини, художникле Ростислав Бартолу, Павел Иконюну сайаиды.

Ол аладан табиғат, портрет, живопись, графика, монументал, абстракция жанрлада ишлей койренгенди.

1994 жылда белгилги художигини, устаны Лондонда ишлерге чакырыгъанды. Ол анда 1997 жыл тургъанды.

Ол заманда Англияда ошкуну художигини ассоциацияларына айырыгъанды. Ызы бла тыш къыралада, ол санда Бельгияда, Сенегалда, Францияда, Шотландияда, сюйген чыгармачылыкъ иш бла кюрешгенди. Окъустода жагън аманлагъа койренген, койретгенда этенди.

1998 жылдан бер Мухадин Кишев ич бийчиси, искусстводев Жаклин Диана Мосс бла Испанияда жашайды.

Болушхан, учуңдурган истери
Искусстводан алай терен ангылау болгъан ингилиз-тиширюу бла кюрешкен Мухадин Кишеви жашауун

не жаны бла да торлендиргенди. Ол аны жагън ишлерге учуңдурган шукъу, болушлыкъчуду. Художигини аны бла жашагъан жыллары бек жетишилдиле.

Жаклин, аны уакък жумушладан эркин этип, жалаңда кесиб суйген чыгармачылыкъ иш бла кюреширге сун береди. Кёрмочклерин къурайды, аланы юспери бла дунягъа белгилги этеди, керек затын таппарды.

Аны хайырындан мен кеп иги иш тыңдыргъанма, эте да барам – къолумдан келгенге аманлагъа болушума, – дейди бөгөн Мухадин.

Академияланы член
Художигини Москвада, Андалузияда, Лондонда, Нальчикде да бардыла мастеркойлары. Алай болмай да не амал, Кишев Россияни, Великобританияни, Иорданияны, художигини ин союзналары, Европалы художеству академияны, Валенсияны, Испанияны, Бельгияны, Аманны да халкъла аралы художеству академияларыны сыйлы членди.

Жаклин Диана Мосс баш иеси ючюн жашайды. Аны туугън жерин да бек сюеди. Бизни республикада ол жарыкъ мангылапты, жумушакъ авазлы, жуауш тиширун иги тындырды.

Ол жыл сайын мында да этеди кёрмочле, республиканы уакък, жууукъ элдеринде, шахарларында да мастеркласола къурайды.

Сабий чыгармачылыкъны айныгъуыга, сурат этюу искусствого салгъан къыйлыны, жандаурлукъ проекттери, Россияде эм андан тышсында да сансыз кеп кёрмочле къурагъаны ючюн бу кюнде Россияни художеству академиясыны президиуму Жаклин Диана Моссун «За заслуги перед академией» деген майдал бла саяулагъанды.

Кёрмочле бла чомартлыкъ
Къараучула Мухадин Кишеви суратларында ючкыгъаш бла кюрешкен, ала да болгъан торкюнде эмда жарыкъ бирге тобеидиле, дейдиле. Ол шарт «Къадар», «Космос кенглик», «Ата журт», «Художигини авазы», «Табиғатха тансыкълыкъ», «Насып», «Бесленген къаны төрелери», «Андалузияны къолайы», «Эки жол», «Жеулени», «Орус къыш», «Жылны кезилери», «Тау тарла», «Жоллары» эм башха суратлада кёрмоч мурадды.

Устаны эки жыйырмадан арткъ, аны кёрмоч болгъанды СССР-ни замандан да, бюгонню Россияде да: «Боюну ючюк» Москвада бюгонню искусствону музейинде; чыгармачылыкъ бла кюрешнгени 20 жыл, СССР къурагъаны 60 жыл болгъанына атаулы дагъа, да кеп кер Нальчикде сурат

билди ол ата ючюкне, кече доорунларында къалды, къара сулбаны ана сюточна инди. Ол ёрлемген сыртты, аркъасты, тауу, къарсы калмады, айланда жуғутуру киби ала да, адам агъы басмагъан жерлени кёрди, жылкыден акъ булутлагъа къарды, арнада соевли, чачын агъгъа бартады.

Кеп кере жагън кеси кём-кём кёкню къызартхан тап аласына тобеиди, тау артына агъгън къызыл кон бла сёлгенди. Тардан таргъа ёте, элени барын къыдыр

билди, жигитле бла шагъирке болду, тийишлилени жёнгериле сайлады. Бар эди дагъида анда, таула къурунламанда орналгъан элден биринде суу суратча бир къыз, аты да Арумкъ. Сойдого ала бир бирини чыраы болду, ошкер къурап жа шаргъа, къыркъарда той-оюкларын этерге.

Кюзю алтын болуу чыпарыкълагъа кына, ол кези да терк жетди, эки заман да жазырандыла тойгъа, эки заман да къалгъанды къуанчана. Бир ортенде Сосланбий айтады атасына.

Таула чакъырдыла мени, жуаутурланы семиз кезилери. Суукъ Кюльгъа барайым, бир мал алып келейим, эркин эт сен мени. Кеп турмай ызыма къыйырма,

искустволаны музейинде; Майконда Восток халкъланы къырал музейинде; «Европага терезе» деген аты бла Россияни художеству академиясында; «Андалузия Мухадин Кишевини кёзлеринде» деп Лондонда Сервантесини институтунда, Россия маданият арада, Пушкинни юйюнде, Лондонда да бла Испанияда; «Кавказдан Андалузиягъа дер» деп Испанияда юч кер. Аны суратлары жыймадыкъ кёрмочле да кёрюнгендиле.

Уакък, жууукъ жерледе да иели фондлада да бардыла ала. Ол баргъан жеринде кёрмоч къурагъан мекиягъа аланы къызгъанмай суратла этгенлей турды. Бизде А. П. Ткаченко атлы художеству музейинде уа аны саяу коллекциясы окуна барды. Ала бла Третъяковская атлы галерея, Краснодарны, Тобольски, Майконды, Магъажыкъланы, Кироводоки, Москвада бюгонню искусствону, тыш къыраланлы музейлери да махтаналыкъдыла. Ол а художиги армый-талмай кеп ишлегенини ышанды.

Махтаулыкъ
Саугъалары, даражалы атлары да ишине кёрдиле: Орден Чести I даражалы, Испаниядан Орден Пальмы (эки кер), «За доблестный труд», В. И. Ленинни 100-жыллыгына, «Кърым тартарылары хорлагъаны 300 жыл», Шувалов атлы, «За выходящие заслуги», Европа, Россия, Испания, Бельгия, Франция художеству академияланы майдаллары; «Искусствогоа къуллукъ этгени ючюн» III даражалы белги; Кабарты-Малкылары Ленинни юмисомолуну саугъасы; Бу кюнде уа юбилеини байламлы Кабарты-Малкы Республиканы Сыйлы грамотасы.

Дуния белгилги ана бола тургъан ишлеге жоюнгани ачаны, къайгыргъаны, жаушун ариу этерге этюучю, иш жашуу фахмулда болушчаны бла келгенди. «Кишев Арт Фонд» атлы жамауат бириги аукционла этеди да, андан тоюген ачаны республикада сабий ойлеп твореди.

Урау аладан ёксюз этип, битиу да аны телюсюна, ан да, жалангъан да болуп ёген, алай уа умутна элптен жолдан таймагъан, дунягъа ариулукъ, игилик къошаргъа интинген белгилги художигини ма былай чыгъаналы, голлодо жулу.

МУСКУЛАНЫ Сакннат.
Хайыуаны белги ариун биринчи кереме, Апысат кесими болур жуғутуру сыфатда? Жууукъ барип, къараймы, – деди жаш кеси кесине. Бирде сюелип, бирде ийиллип, ашкъмай, таууш этмей барды маруачу къыз къыйыры бла. Тик къыз, жагъылсангъа, бармакъ илинир жаны керек, теринде уа черк шорухлайды. Сосланбий аланы керемиди, жалаңда акъ жуғутурду аны кез алындагыны, агъынды – ген чабырлары, белинде – къара къамасы. Энди кеп къалмагъанды, бириздан болушкыу атаргъа. Акъ жуғутургъа уа терге жармайды, ашын ары-бери буруп, тегерек-башакъ сакъ болу тургъан акъ жуғутурду ал агъян кетюрюп, ол жилтинлерин чандыра таша урду, сора бир жанына аралып къалды. Кез алмайды ол жанындан. Анда къайдан энише сындырылып келген кызын кетюрди, ашын ары-бери жууукъ жыртыкъ жаныуары эследи. Ол жуғутурданы къаны жаулары зуун къурулкуу, жюто тилли барды. Кеп кер упакъланы алып кетгенди. Аны бир маралмады, акъ жуғутур дерт тутуду эрттен.

Жуғутурду саякъы аман эсел, ашын ары-бери буруп, тегерек-башакъ сакъ болу тургъан акъ жуғутурду ал агъян кетюрюп, ол жилтинлерин чандыра таша урду, сора бир жанына аралып къалды. Кез алмайды ол жанындан. Анда къайдан энише сындырылып келген кызын кетюрди, ашын ары-бери жууукъ жыртыкъ жаныуары эследи. Ол жуғутурданы къаны жаулары зуун къурулкуу, жюто тилли барды. Кеп кер упакъланы алып кетгенди. Аны бир маралмады, акъ жуғутур дерт тутуду эрттен.

Жуғутурду саякъы аман эсел, ашын ары-бери буруп, тегерек-башакъ сакъ болу тургъан акъ жуғутурду ал агъян кетюрюп, ол жилтинлерин чандыра таша урду, сора бир жанына аралып къалды. Кез алмайды ол жанындан. Анда къайдан энише сындырылып келген кызын кетюрди, ашын ары-бери жууукъ жыртыкъ жаныуары эследи. Ол жуғутурданы къаны жаулары зуун къурулкуу, жюто тилли барды. Кеп кер упакъланы алып кетгенди. Аны бир маралмады, акъ жуғутур дерт тутуду эрттен.

Жуғутурду саякъы аман эсел, ашын ары-бери буруп, тегерек-башакъ сакъ болу тургъан акъ жуғутурду ал агъян кетюрюп, ол жилтинлерин чандыра таша урду, сора бир жанына аралып къалды. Кез алмайды ол жанындан. Анда къайдан энише сындырылып келген кызын кетюрди, ашын ары-бери жууукъ жыртыкъ жаныуары эследи. Ол жуғутурданы къаны жаулары зуун къурулкуу, жюто тилли барды. Кеп кер упакъланы алып кетгенди. Аны бир маралмады, акъ жуғутур дерт тутуду эрттен.

Ашын ары-бери буруп, тегерек-башакъ сакъ болу тургъан акъ жуғутурду ал агъян кетюрюп, ол жилтинлерин чандыра таша урду, сора бир жанына аралып къалды. Кез алмайды ол жанындан. Анда къайдан энише сындырылып келген кызын кетюрди, ашын ары-бери жууукъ жыртыкъ жаныуары эследи. Ол жуғутурданы къаны жаулары зуун къурулкуу, жюто тилли барды. Кеп кер упакъланы алып кетгенди. Аны бир маралмады, акъ жуғутур дерт тутуду эрттен.

Адабият

Тёбен Чегемни Къуилланы Къайсын атлы мектебинде аламат төре барды – белгилги жазыучуларыбыз, поэтербизни къонакъгъа чакырыу, окъуучуланы ала бла танышдыруу. Бу кюнде ала Мускуланы Сакннат бла тобешгендиле. Ары назмуичуу биргесине Кабарты-Малкылары Журналистерини союзуну правленийни таматасы, КМР-ни сыйлы журналисти Шуваланы Разият бла Къыргыз-Черкесни халкъ поэти, Пермонтов атлы комитетини сопредседатели, «Минги-Тау» журналы баш редактору Додуланы Аскер да баргъандыла.

Хычыуун эмда билим даражаны кенгертген сёлешиу

Тюбешиюну устаз Жан-Шуваланы Марина ачанды. Ол, сабилени келген кюнакъла бла танышдырып, андан ары сёзю аны бармыздыгъа – Кетениланы Каринагъа бла Къонакъланы Амриге – бергенди. Локиланы Милана бла Хаджижаны Лейла поэти жашау эм чыгармачылыкъ жолундан тынгылы халпар айтхандыла. Акушуланы

бла Сакннатха окъуучула соруула бергендиле. – Шолда окъугъан жылларыгъыз эсигиздеми-дизе? Айырып, ыразы болгъан устазыгъыз бармыды? – Шолуму, усталарымы да бек суйгенме. Жыл саны жетмегенди, къарыу-сууду деп алыгъгъа унамагъанларымда, къазуаат зипи баргъанма. Жарым жылды

сынал тургъандыла, эригир да къор деп. Арта уа, иги окъугъанымы кёргенден сора, класс журналга атымы табигъатны ариулугъуна кырап, аны назмуда кюлене, эсгерген да биринчи устазымы тер-тер этюучю. Ол Ахметланы Жакъжакъ асымды. Бизни жалаңда окъугъа бла жазаргъа угъай, дагъида кеп затха койретгенди. Мен анга бек ыразыма.

Биринчи назму жазаргъыз эсигиздеми?
– Эсимдеди. Анга алай айтырча да болмаз – тертюнчю классда окъугъанымы безыда, устазыбыз келден бередиди да, назму бла жазаргъа да эркинсы, дейдиди. Ол кеси да поэти, киталары да чыгъгъандыла.

Ол койретгенди «жик», «рифма» деген аныгъланма-ны да. Мен бла Ахметланы Ахмат деп бир жашыкък жазгъан эдик назму бла.

Ол арта да кеси такъгъан жырланы жырлап тургъанды, къыл къобузуна да сюелю.

– Назму жазма десенг, неден башларгъа керекиди?

– Жазаргъа тартынсанг, жорегини къуандыргъан неда жарыстыхан, бир торлю бир сезим туудурган затдан башларгъа болушкъа. Сёз ючю, атаңа-ананга, башха иги адамлагъа,

о л хуер арта ачылыргъа да боламыды?
– Не бек фахмулу болса да адам, тутхан иши бла кон сыйген керешмесе, кеси кесин ишлемесе, аны таз этип къояды. Жюз процент бла санангъан, усталыкъ жетишимди он проценти фахмудан эсе, къалгъан токъсаны арым-талмай ишлеуденды.
– Суйген поэтигиз бармыды? Бар эсе, кимди?
– Ала келде. Казим хажини, сизни бир жерлигиз Къуилланы Къайсыныни, Зумакулланы Танзиланы алагъызы, аланы жазгъанларын суйлемген бармыды? Александр Пушкин бла Михаил Пермонтов да алай. Алай а мен муну сюеме да, муну суймейме деп айтталыкъ тойломле. Кимде да тобрге болады жорегинге жол тапхан назму.

Тамата тёлёню койретир адамлары болмагъанды. Ала кесери жол ызылагъандыла да, алагъа бек журмет этеме. Бусагътадагыладан а Табакъсойланы Мухтарны, Ахметланы Шуваланы, Додуланы Аскерни, дагъида бир къауам жаш адамны назмуларын сююк окуйыма, жангыларын сакълайма.

Сакннатны юсюнден сёзлерин аны бла бирге келгенге да айтханды. Мангъа уа бюгонде иги кёрюнгенди кеси элиме, туугън жериме мен бек суйген адамла Додуланы Аскер бла Мускуланы Сакннат бла баргъаным. Мен аны къуруу чыгармачылыкъ жолун угъай, адамлагъа болушкъа жазыр болгъанын чертенме.

Доду улау уа былай айтханды: Сакннатны адамгъаны биз ишни юсюнде хар кюнден да кёрюп турабыз, ол эр киши акылылы тиширууларыбыздан бириди, аны чыгармачылыкъ ишлени сезимлерин назмугъа сыйындырмагъанма.

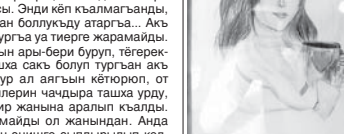
– Адам фахмулу болуп тууаргъамы керекиди назму жазар ючюн огъесе

ШАУАЛАНЫ Разият.

Хуерликъ

Суратларында – жарыкълыкъ, айбатлыкъ

Искусство адамаланы бириктирди, ариулукуу сыйир дуньясына кенюрге. Кенюню бюнона бек а фахмулу

аламатлыгын жангъз да игиликке, огъурлулукугъа инангъан, таз иягъли са кесибини кёзлери бла сёзине. Абданлагъа уа бусагъта ол, ахай да, керекиди.

Бу кюнде уа Къашхатауа районну Сабий чыгармачылыкъны койюнде жаш фахмулу суратларыны биринчи кёрмочу болгъанды. Анга аны 40-дан аслам сураты киргенди. Аны бу жетишимди бла макхемени директору Жуболаны Марьяна, билим берунде ишленгенли про-

Маржан, социал къоруулану департаментини специалисти Шугнарланы Лидия эм башха агълышлагъандыла.

Битеу келгенле Бёлагъа биринчи кёрмочу улуу искусствого жолну ачарын, аны чыгармачылыкъгъа севирин бютон ёдюрюрюкю, ариу суратлары бла жамауаны къуандырыын теженгиле.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

УШАКЪ

Къыйын аурууну аманнга иймезча

Черек районну администрациясыны башчысы Муртазаны Борини башламчылыгы бу көндө бардырган жайылда сөз оңолгондуурадан сакълануу июсонден барганды. Тобешуге КъМР-ни Саулук сакълалу министерствосуну онкология дис-

пансерини баш врачы Анатолий Канцалиев эмда Медицина-диагностика араны врачы-нейрохирургу Биттирланы Азрет чакчы. Ауругъаны заманды ачыкъланган адамга болушу амал табылыкъды, деп кошшанды. Анатолий Канцалиев а арт эки жылда онкологиядан ауругъанланы саны бек есгенин жарсып айтханды. Ол билдиргенге кере, епкелери къыйнаганла кебюрекдиле. Ол аман тизмени экинчи жеринде уа -ешонери, базыкъ чегилери эмда аш орунлары ауругъанлады.

Врач адамла ахырларына таяннгыны кеслерине кьаратырга артык бек ашыкъмагъанларны да жарсып айтханды. «Хар инсан да саулуугуна, санына, чархына да бек сакъ болурга, диспансеризацияны уа борчул халда етерге керкиди», деп чертгенди.

«Биттирланы Азрет а бек башы - ашны айдуртпай билрге юретирге, тютюнню бла кеф эртдирген ичгилени саулуукъга хаталарын дайым айтпай аңгалатрга керек болганын чертгенди. Жыйылда эл башчыла да селешти, кеслерини оюмларын айтханды, деп билдиргенди Черек районну администрациясыны пресс-службасындан.

ХОПАЛАНЫ Марзипт.

Бокс

Айырмалылагъа - майдалла машинала, ахча сауугъала

Нальчикке боксдан Россияны 19-22-жыллык спортчулары араларында бардырылган чемпионатыны финал тобешуулеры этгенди. Анга къыралны битую субъектлеринден 204 адам къатышхандыла. Жарым финалда 64 килограмм аурулук къаудм да бизни республикадан Махметланы Хасан, Кемеровдан Артём Хусановча къытдырып, ючюнчю жерге

чыкъгъанды. Ол доммакъ майдал бла эм хорламга итинуюлго ючюн да эңи сауугъага тийишли билдиргенди. Экинчи «доммакъны» Гижигиланы Юсюп (69кг.) къытханды. Жарсыугъа, ол чып тошени ючюн финал сермешине чыгъмай къалганды. Боксчулары тренерле Элбайланы Владимир бла Гергюкъланы Ахмет юретедиле.

Россияны боксдан федерациясы майдалла алгъан спортчулаа ахча сауугъала да хазырлагъанды. Биринчи жерге чыкъгъанла Кю Рио автомобильле бла 300 мингшер сом берилгенди. Кюмош призерла - 200 мингшер, «доммакъланы» алгъанла да 100 мингшер сом бла сауугалангандыла.

КУЛЬЧАЛАНЫ Эльфия.

Адетгерибиз

Тиширйуну эшмесини белгилери

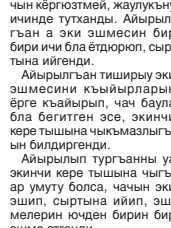
Къызыны эки эшмеси да аллыны ийлиип эселе, жюргеге ыразы болгъан (сойгени) жашха барды.

онг къюлуу бла тутуп эсе, жылы келген, бай адамга бередиле.

Сол эшмесин сол къюлуу бла тутса (жюрге жанында), жашны жаратханын билдиргенди. Онг эшмесин сол къюлуу бла тутса, жашны жаратмайды.

Юйдегили тиширйу чачны көргөзтмөй, жаулукуну ичинде тутханды. Айырлгъан а эки эшмесин бир бири ичти бла втдорюп, сыртына ийгенди.

Сол эшмесин онг къюлуу бла тутса эсе, жюргеге ыразы болмагъан (сойгени) жашха бередиле. Онг эшмесин

Ахыры. Аллы 5-чи бетдеди.

Барсны да жуугутудан хапары жокъ, ол башханы марайды, эки аңкъылыны, ким эсе да ол аны жерине киргенди, аны къорутурга керекди. Шыбыртыс, жуугутуракъ барып, бир скорженле, жангыз тынгангын илиндиргеней, къызыны бардырып, къяадан эшиге атар, келмезча этер энди ол аны бери. Ол алайланы келлерин ашырганды къяадан оныше.

Жуугутур а сир къылып турады тепмей, жеринде къараанын жуартхандан алмай, жууукъ келгеней, сермеркиди, аны къяадан атарыкъды. Адам улусу уа марганына жууукъ жанлагъанды. Садагын жерлеп, атарга хазырланыды. Барс а анга скориге хазыр болганды. Кёно жуугуту ахыны мишеркиди сыртына, беккеркиди тишлерин бононуна сора ол аны къындырдым.

Аспаны малы уа къёон алмайды барсдан, энди бир атлагъанын сермеркиди ол аны. Андан сора жаншуар кийилгене тилмаз. Ариу кел гелеуде къоркъмал отларла уапыкъла. Тик къызыны башына жете баргъан жерде юч марачуу бир билерин илишанга саладыла. Кеси да маралганындан а хапары жокъ. Адам улусу кийик хайлауаны втпорюк акылы барды. Жыртхы аны къорырга излейди, жуугутур а - бардан къызын аларга. Хар марачуу да хазыр болдула сермешге. Алтчынан ючон а бу жанында барон толтурп, ахыр таяклары бла кёкню къызар

та, таула артына ауарга хазыр болганды. Биринчи адам улусу сермедиле. Садагын жысын къызы тартып, темир буюн окъуу жуугутур таба жиберди. Ол а сызгырып барып, аны жан соегине чачылды. Акъ блулуца, кийик жаншуар титредиле, къалтырады. Бу аны иш да бардан келген сунуп,

ПАЛАХЛА ТЮРТЮЛЮП КЪАЛЫУ

Къан чапды кёллерине. Сора аны сермерге къыты болду. Сосналгы арталыда сагъыш этмей тургъан жанындан а, киштик макъыргъан тауш эшитилди да, бир ауана аны юсюне скориди, къюлуандан садагын тошюртоду, тобюне жыгъып, бононуна уздыды. Узун, жюто тырмасылары уа терен кирдиле аркъасына. Къызы башады тепюлюп.

Алай сол къюлуу бла жаш жануарны боноундан тутуду, онг къюлуу бла къамасын чыгарып, аны быгынына урду. Жюреклеге къоркъуу сала, аны къычырыкъ чыкъды. Тюз ол кезюуде акъ жуугутур жан шуарны сермедиле. Жюто мюйозлерин

УФСИН

Насийхатчылары огъурлу муратлары

«Радуга» социал-реабилитация арада Шымакы Кавказыны бийик окъуу койлерини студентлерини ассоциациясы себеглиги бла «Биз тамблагъа юнобюбноу кешибиз къурайбыз» деген жаш тёлю форум этгенди. Аны ишине КъМР-де УФСИН-ни улоловный-топ турдуучу инспекциясыны эсебинде болгъанла къатышхандыла.

Проект къыйын жашау болумга тошген сабийле эмда акъылбалыкъ болмагъанла ючюн къуралганды. Аны мураты - ёсюп келген тёлюно адеп-къылыкъга юретиюуду, бешдюгю жашаууа кеслерин жарашдырып жашарча, кеси къурайларына базы-

нырча, тегерекде илелегъанына, кеслерине бир бори салып, аны толтурурга итинрича этюуду. Форумга къатышхана бла жаш тёлю биригуилени эм жамауат институтыны башчылары ишленгенди. Терт юноно ичинде «Социал проектирование» деген лекцияла-тренинг бардырылгандыла, практика ишле тамамлангандыла, «Жарыкъ старла», «Ким акъыллы», «Шуухуму инбашы» деген оюнла да къуралгандыла, бийик эм эңчи окъуу юйени келечилери бла тобешуиле болгандыла. Алада ким къылай усталыкъ сайларга сююнгени юсюнден сөз барганды. Къыйын къылыкълы жаш-

чыкълагъа бла къызыкълы уа аларча хар бирине да не ишле хунерини болгъан ачыкълар муратда соруула берилгенди. Улоловный-толтурдуучу инспекцияны бёлюноноу тамата психологу Фатима Дапова айтханга кере, жамауат институтлдан насийхатчыла къызын сабийлени хар бирине да кез-къулакъ болурга деп кеслерине аллай борч алгандыла, ала республикада жандауурлукъ бла юрешгендери, жамауат эмда жаш тёлю биригуилени ишлерине къатышурча этеркидиле, деп билдиргенди КъМР-де УФСИН-ни пресс-службасындан.

Любовь АДИПОВА.

Къоркъуусулукъ

Хатадан сакъларыкъ мадарла

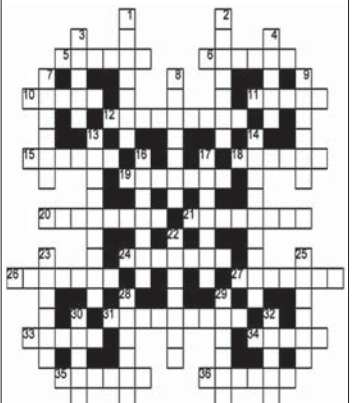
Жангы жылны байрамы бла байламлы бардырылганды. Бек биринчиден специалтисте объектеде от ёнюлтоуде хайырлангъан кереклени хазырлауларын, сигнализацияларын, эшикленни тинтендиле. Жарсыу болумдан жалаңда битую жорукъланы толтуруу сакъларга болугъун эсгертедиле. Нальчикнин Билем берюу департаментинде да садалада бла сабий садалада къоркъуусулукъну жал-

жаны бла ишле башлангандыла. Бек биринчиден специалтисте объектеде от ёнюлтоуде хайырлангъан кереклени хазырлауларын, сигнализацияларын, эшикленни тинтендиле. Жарсыу болумдан жалаңда битую жорукъланы толтуруу сакъларга болугъун эсгертедиле. Нальчикнин Билем берюу департаментинде да садалада бла сабий садалада къоркъуусулукъну жал-

чыгъууга жууапылла бла тобешуи бардырылганды. Анга ич ишле органланы келечилери да къатышханды. Анда сёлеме, Нальчик шахарда надзор эм профилактика жаны бла бёлюноу таматасы Биттирланы Керим жыйылгъанланы эслерин сабийлени къадарлары аны кёлларында болгъанын белгилегенди.

КъАСЫМЛАНЫ Аминат.

СЁЗБЕР

ЭНИНЕ: 5. Женгиз кийим. 6. Гюржо патча. 10. Жазуу. 11. Саттуу жер. 12. Тилы ш. 15. Кёзге болушуучу. 18. Гара суу. 19. Тойда тилекле. 20. Тутул топуракны жумушатуучу. 21. Бир ишде къодалып юрешуу. 24. Затны аманатан элген адам. 26. Молчла. 27. Кычырым. 31. Амонлыкъ этюучюле. 33. Узун, илпингине ушаш терен къазылгъан жер. 34. ЭР киши эт. 35. Аны кюз артында жыдыла. 36. Талпынуу.

ЁРСИНЕ: 1. Къолайлыкъ. 2. Эркин этюу. 3. Христиандинчи. 4. Къылын агъач. 7. Кумач. 8. Иги иш этюу хунер. 9. Затны аурулуугун ёнчелуучу. 13. Ёпкелерин аямалык. 14. Байла алгъан аллай юйледе жашагъандыла. 16. Юйге кирген отуу. 17. Ёпюрюкю. 22. Аллахча баш уруу. 23. Тауда холла аспоминда аллайладыла. 25. Жаншуар. 28. Къодала тутмакъ. 29. Улутхачы. 30. Тутмакъ. 32. Холанды эл.

ГАЗЕТНИ 149-чү НОМЕРИНИ БАСМАЛАНГАН СЁЗБЕРНИ ЖУУАЛАРЫ:

ЭНИНЕ: 5. Къолакъл. 6. Атоуул. 10. Тохир. 11. Къолам. 12. Байрамжакъ. 15. Шаудан. 18. Майдал. 19. Къызылчач. 20. Сыйлануу. 21. Километр. 24. Инжилуу. 26. Ылытхач. 27. Марогаан. 31. Саламелик. 33. Жайма. 34. Батыр. 35. Бешташ. 36. Кирикчи.

ЁРСИНЕ: 1. Алауган. 2. Атурракъ. 3. Салж. 4. Къурон. 7. Къолакъл. 8. Ышангын. 9. Чалман. 13. Жыгъышчу. 14. Къарамасжакъ. 16. Сыртына. 17. Сакхич. 22. Жылмакъл. 23. Быракъ. 25. Агъаруу. 28. Сакханж. 29. Жилтин. 30. Эммек. 32. Париж.

Къабарты-Малкъар Республиканы Кълтурга министрствосу Элбрус муниципал районну Краведение музейини филиалыны - Кёндөлене Хутулланы Хуанфийини атын жюнеткен тарых-краведение музейини директору ЭНОЕЛЛАНЫ Лидия, АДХАННЫ Къызы, ёлгенини юсюнден уллу бушуу этип билдире-ди эмда аны жууукъларына бла ахлуларына къыйгъы сөз береди.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

УЧРЕДИТЕЛЪЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛЪАР РЕПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЪВСТВО

Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал
РЕДАКЦИЯ: ТЕКУЛЛАНЫ Хауа (баш редактору орунбасары) ЖАНЪУРАЗЛАНЫ Нажабог (баш редактору орунбасары), ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууалы секретары), ТРАМАЛАНЫ Зуухра, МУСУКАЛАНЫ Сакнгат, ТИКАЛАНЫ Фатима, УБАШАЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА: Редактору орунбасарлары - 42-43-01, 42-38-21, 40-44-82. Жууалы секретары - 42-66-85. Секретариат - 49-83-62, Корреспондент - 42-63-52. РЕДАКЦИЯНЫ БЕЛОМТЕРИ: Понитка эм право - 42-24-02, 42-67-68. Экономика - 42-66-73. Кълтурга - 42-66-76. Социал ишле - 42-75-82, 40-59-18. Вюрорта, туризм эм спорт - 40-39-93, 42-66-71. Окъуучулар бла байламлакъла хозоркетюу эм жазылмау - 42-37-94. Экин корреспондент - 42-68-72. Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла бла къыгъат жюргөтмөйдиле. Кёно жазылмагъа ресенин этилмейди эм ала артык къытарылмайдыла. Газетге басмаганга материалла айттылган оюмла ресаланы оюму бек кесиместе болуукъларда. Алада айтханын хар зат юсюне Россей Федерацияны Басмамы исюсюде законна тийишленди материалланы авторлары кесилери жууулыдыла. Редакция авторлардан 400 газет тизгинден (машина бла жазылгъан 5-6 бет) кёпню алмайды. Газет Басмамы эм аспалды информацияны эркинликтерини кюрюулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрде регистратсия этилгенди. Регистрация номер - ПН № ТУ 07-00118. Индекс - 51532

Газетни басмагъа «КъМР-Мелла» ГКУ-ну комьютер службасы хазыр этгенди. Газет «Тетраграф» ООУ-ну типографиясыла басмагангады. Нальчик шахар, Ленин аты проспекти, 33. Газетни искерине тапшыруу ючюн КъМР-ни почта сакъланы федеральнай Управленисы жууулыдыла. Телефонла: 76-01-21. Газеттин роинишга саттыу ючюн КъМР-ни «Роспечать» акционер общество жууулыдыла. Телефон: 42-69-34. Газет ыйыкълакъ юч кере чыгъалды - геумюрге, орта, шабат коюлса.

Номерге графике кере 19.00 сагъатда къол салында. 20.00 сагъатда къол салынганда ГАЗЕТНИ НОМЕРНИ ЧЫГАРЪАНЫЛА: Кулудаланы Эльфия - дежурный редактор, Кулудаланы Сафит, Кетечиланы Эльфия - жууалы секретарлары орунбасарлары, Бийчукуланы Жаннета - (1,2-чи бет), Баллананы Феруза - (5-чи бет), Гелланы Валентина - (6-чы бет) - корректорла. Тиражы 1457 экз. Заказ № 1160. Багысы 10 сомду. РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ НЕЗАТЕЛЪЙН АДРЕСИ: 360000, Нальчик шахар, Ленин аты проспекти, 5. электрон почта: elbor_50@mail.ru